

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาสิ่งแวดล้อมของโลกในปัจจุบันนี้นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหา มลพิษทางอากาศ มลพิษทางน้ำ มลพิษจากกากของเสียและมลพิษจากของอันตรายต่างๆ ที่เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมากในแต่ละปีล้วนแต่ทำให้สิ่งแวดล้อมยิ่งเสื่อมโทรมลงไปทุกวันซึ่งเป็นผลอันเนื่องมาจากหลายปัจจัย ทั้งการเพิ่มขึ้นของประชากร กระบวนการพัฒนาประเทศ การเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของภาคอุตสาหกรรมในประเทศกำลังพัฒนาและที่สำคัญที่สุดคือการดำเนินธุรกิจโดยปราศจากความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและผู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินกิจการดังกล่าว แต่มุ่งเน้นไปที่การลดต้นทุนและเพิ่มกำไรของผู้ประกอบการแต่เพียงอย่างเดียวซึ่งผลกระทบเช่นนี้นอกจากจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแล้วยังลุกลามไปยังประเทศอื่นๆ ในสถานการณ์ของปัญหามลพิษข้ามพรมแดน(Trans boundary Pollution) และในที่สุดก็จะกระจายไปทั่วโลก ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการดำเนินการระหว่างประเทศเพื่อให้เกิดกลไกความร่วมมือของประเทศต่างๆ ในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและคุ้มครองทรัพยากรของโลก ภายใต้หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) เพิ่มมากขึ้น ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ ได้มีมาเป็นเวลานานแล้วแต่เป็นที่ประจักษ์เมื่อเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงขึ้น อย่างเหตุการณ์ The Torrey Canyon Oil Spill Incident ที่น้ำมันดิบกว่า 9,500 ตันรั่วไหลลงทะเลบริเวณนอกชายฝั่งของทะเลอังกฤษทำให้นกทะเลตายกว่า 10,000 ตัว¹ หรือ กรณีที่น้ำมันของบริษัทบีพีของประเทศอังกฤษรั่วที่อ่าวเม็กซิโก ส่งผลให้สิ่งมีชีวิตที่อยู่ใกล้เคียงทั้งสัตว์น้ำในทะเลและผู้คน โดยรอบ ได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก หรือ กรณีคดี Trail Smelter ซึ่งบริษัทในแคนาดาได้ดำเนินการถลุงแร่ตะกั่วและสังกะสีห่างจากชายแดนสหรัฐ 10 ไมล์และก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศกลายเป็นกรณีพิพาทระหว่างสหรัฐอเมริกาและ

¹ Florencio J. Yuzon (1997), Full Speed Ahead: *International Law concerning Marine Pollution and United States Navy-Steaming towards State Responsibility and Compliance*. n.p.

แคนาดาที่ศาลอนุญาโตตุลาการสั่งให้แคนาดาชดใช้ค่าเสียหาย² เป็นต้น ทำให้องค์การสหประชาชาติ (United Nation) ให้ความสนใจปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังขึ้น โดยในปี ค.ศ. 1972 ได้จัดให้มีการประชุมสหประชาชาติที่กรุงสต็อกโฮม ประเทศสวีเดน เรื่องสิ่งแวดล้อมมนุษย์ (Human Environment) นำมาสู่การประกาศ Stockholm Declaration ซึ่งเป็นที่มาแห่งหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ที่นำมาใช้กับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่อมา อย่างไรก็ตามแม้จะมีหลักการที่คืออย่างไรก็ไม่สามารถหยุดยั้งการพัฒนาประเทศและการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมอันส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้ ทำให้ต่อมาองค์การสหประชาชาติได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการโลกในเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development: WCED) ขึ้น และในที่สุดได้มีการจัดให้มีการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The United Nations Conference on Environment and Development: UNCED) หรือที่เรียกว่า Earth Summit ที่กรุงรีโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล ในปี ค.ศ. 1992 ซึ่งเป็นการประชุมที่มีผู้นำจากประเทศต่างๆทั่วโลกเข้าร่วมมากที่สุดเป็นประวัติการณ์กว่า 179 ประเทศ และได้ลงนามรับรองเอกสารสำคัญหลายฉบับ เช่น ปฏิญญาริโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาซึ่งได้มีการกำหนดหลักการด้านสิ่งแวดล้อมหลายประการซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้แก่ หลัก ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter pays Principle) หลักระมัดระวังไว้ก่อน (Precautionary Principle) และหลักการมีส่วนร่วมของสาธารณชน (Public Participation) ซึ่งหลักการดังกล่าวต้องนำมาบูรณาการกับสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกระบวนการพัฒนาของเศรษฐกิจ ซึ่งจากวาระการประชุมดังกล่าวทำให้ประเทศต่างๆได้กลับมาให้ความสนใจนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีกรอบอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ อันเป็นที่มาของพิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) ซึ่งเป็นแม่บทในการดำเนินเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายในการรับมือกับสภาวะโลกร้อน และ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น ซึ่งการประชุมนี้จะมีการจัดขึ้นอีกครั้งในปี 2012 ภายใต้ชื่อ Rio+20 Earth Summit ที่กรุงรีโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล³

จะเห็นว่าแม้ว่าประเทศต่างๆจะพยายามแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเพียงใด แต่ปัญหาของการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยและไร้ขีดจำกัดของมนุษย์ก็ยังไม่สามารถแก้ไขได้อย่างกรณี

² Nation Unites-United Nation., report of international arbitral award, *trail smelter case* (online). Available: http://untreaty.un.org/cod/riaa/cases/vol_III/1905-1982.pdf. [2011, 10 December].

³ กรองยุโรปเพื่อไทย. (2553). *อีซูอะเฮนอโรคเมฟู่เศรมจูกออีชีอวในการประชุม Rio+20Earth Summit* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://news.thaieurope.net/content/view/3807/247/> [2554, 19 ตุลาคม].

⁴ สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. (2542). *การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม*. (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ:นิติธรรม, 2542.หน้า 6-7.

ของคาร์บอนเครดิต ซึ่งเป็นผลมาจากพิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) ก็ยังมีช่องว่างเกิดขึ้น กล่าวคือ ประเทศมหาอำนาจสามารถซื้อเครดิตในการปล่อยก๊าซคาร์บอนจากประเทศกำลังพัฒนา และค่อยพัฒนาได้ทำให้การปล่อยก๊าซนั้นได้มากตรงเท่าที่ตนยังมีโควตา จึงไม่สามารถแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างแท้จริง เพราะไม่ใช่มาตรการให้ลดการปล่อยมลพิษแต่เป็นเพียงการจำกัดเท่านั้น ทั้งนี้ ล่าสุดได้มีการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ครั้งที่ 17 (17th United Nations Climate Change Conference) หรือ COP 17 ที่เมืองเคอร์บัน ประเทศแอฟริกาใต้ โดยมีประเด็นสำคัญคือการต่ออายุพิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) และได้ตกลงให้มีการจัดตั้งกองทุนสีเขียวเพื่อช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาให้สามารถรับมือกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศด้วย ซึ่งผลการประชุมดังกล่าวหลายฝ่ายเห็นว่ามาตรการต่างๆยังไม่เพียงพอในการจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังจะเห็นได้จากกรณีของการถอนตัวของประเทศแคนาดาจากพิธีสารดังกล่าวเพื่อเลี่ยงการที่จะต้องโดนปรับที่ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกได้ เป็นต้น⁵

อย่างไรก็ดีเมื่อมาตรการมากมายที่เกิดขึ้นยังไม่เพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ ทำให้นักสิ่งแวดล้อมได้มีการนำเสนอแนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการประยุกต์ใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์หรือที่เรียกว่า เศรษฐศาสตร์เขียว (Green Economic) ซึ่งจะเป็แนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ หรือ เครื่องมือทางการตลาดควบคู่ไปกับหลักกำกับและควบคุม (Demand and Control) ที่มีมาอย่างช้านานในการจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งทางอากาศ ทางน้ำและ กากของเสียต่างๆ เช่น การเก็บภาษีสิ่งแวดล้อม อย่างภาษีคาร์บอน (Carbon Tax) ภาษีมลพิษทางน้ำ (Waste Water Tax) การออกใบอนุญาตปล่อยมลพิษ (Tradable Permit) เป็นต้น ซึ่งหนึ่งในเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่ได้รับความนิยมจากประเทศต่างๆ คือ การเก็บภาษีสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเห็นได้จากกรณีที่ กลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างสหภาพยุโรป (European Union: EU) ได้มีการออกเอกสารที่ชื่อว่า Green paper on market-based instruments for environment and related policy purpose⁶ ซึ่งมีสาระสำคัญคือการสนับสนุนให้ประเทศสมาชิกรนำเครื่องมือทางการตลาดมาใช้ โดยปัจจุบันประเทศสมาชิกได้มีการนำภาษีสิ่งแวดล้อมมาใช้แล้วทุกประเทศแต่จะมีความแตกต่างกันไปในเรื่องของวิธีการและวัตถุประสงค์

⁵ กองแอฟริกา กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา. (2554). การประชุมแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศโลกที่แอฟริกาใต้สิ้นสุดลงแล้ว (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.thiafrica.net/th/news/highlights/detail.php?ELEMENT_ID=941 [2554, 13 ธันวาคม].

⁶ ครอบครัวยุโรป. (2554). แผนการถอนตัวจากพิธีสารเกียวโต (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.krobkruakao.com/ข่าว/49019/แคนาดาถอนตัวจากพิธีสารเกียวโต.html>. [2554, 19 ธันวาคม].

⁷ กรองยุโรปเพื่อไทย. (2553). ธิยสนับสนุนการนำเครื่องมือทางการตลาดมาใช้เพื่อประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://news.thaieurope.net/content/view/3821/170/>. [2554, 7 ตุลาคม].

ของแต่ละประเทศ เช่น ใช้ในการชดเชยต้นทุนจากการให้บริการบางอย่าง หรือ เพื่อลดการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายบางประเภท ตัวอย่างของประเทศที่มีการเก็บภาษีมลพิษ เช่น ประเทศเยอรมันมีการเก็บภาษีมลพิษทางน้ำ ประเทศเคนมาร์คมีการเก็บภาษีการปล่อย CO₂ และ SO₂ ส่วนในประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศเวียดนามและฟิลิปปินส์ ได้มีการเก็บภาษีมลพิษทางน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรม จาก ค่า BOD (Biochemical Oxygen Demand, BOD), COD (Chemical Oxygen Demand) และ TSS (Total Suspended Solids)⁸ เป็นต้น ซึ่งก่อนที่จะแต่ละประเทศจะนำมามาตรการด้านภาษีสิ่งแวดล้อมมาใช้ได้มีการทบทวนและวิจัยถึงผลที่จะได้รับจากการเก็บภาษีสิ่งแวดล้อม ซึ่งในระยะแรกของแต่ละประเทศนั้นจะได้รับการคัดค้านจากผู้ที่ต้องเสียภาษีดังกล่าวทั้งสิ้น แต่เมื่อมีการบังคับใช้แล้วผลที่ได้คือประเทศนั้นมี GDP (Gross Domestic Product) มากขึ้นและการปล่อยมลพิษสู่สิ่งแวดล้อมนั้นลดลง

สำหรับประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนาซึ่งมีการส่งเสริมให้มีการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมอันเป็นฐานการผลิตเพื่อส่งออกสินค้าไปยังประเทศต่างๆซึ่งนับวันยังมีความเจริญก้าวหน้าเพราะสามารถสร้างรายได้และภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ แต่ผลที่ตามมาคือปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ยังทวีความรุนแรงขึ้นทุกวัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลมาจากจากโรงงานอุตสาหกรรมทั้งกรณีของการปล่อยมลพิษจากโรงงาน โดยตรงในรูปของ น้ำเสีย อากาศเสีย และ เกิดจากผลผลิตของโรงงานอุตสาหกรรม เช่น กากของเสีย ซากผลิตภัณฑ์ ประกอบกับเทคโนโลยีที่ใช้ในอุตสาหกรรมในประเทศไทยส่วนใหญ่มีใช้เทคโนโลยีที่สะอาดเนื่องจากเครื่องจักรส่วนมากจะเป็นเครื่องจักรที่ผ่านการเข้ามาแล้ว น้ำเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิตของอุตสาหกรรมจึงมีทั้งโลหะหนักและสารประกอบอันตรายที่ปนเปื้อนมากับน้ำเสียด้วย เช่น กรณีของโรงงานอิเล็กทรอนิกส์ แบตเตอรี่ พีวีแอล เป็นต้น อีกทั้งระบบบำบัดน้ำเสียของโรงงานอุตสาหกรรมบางแห่งก็ไม่ได้มาตรฐาน รวมถึงมีการลักลอบปล่อยน้ำเสียโดยจงใจของผู้ประกอบการ ส่งผลให้เกิดการปนเปื้อนของสารพิษในแหล่งน้ำต่างๆรวมถึงชุมชนที่อยู่โดยรอบ เช่น กรณีโรงงานน้ำตาลนครบุรีจังหวัดนครราชสีมา ที่ทางโรงงานได้ปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำได้โรงงาน ซึ่งถือเป็นสายน้ำที่ไหลมาจากอ่างเก็บน้ำลำมูลบน ต้นกำเนิดแม่น้ำมูลของอำเภอนครบุรี ทำให้น้ำมีสีขุ่นเหลืองมีกลิ่นประสาชที่ไม่สามารถนำมาใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภคได้ นำมาอาบก็จะเกิดผื่นคันตามตัว⁹ และกรณีการปนเปื้อนของสารตะกั่วในห้วยคลิตี้ จังหวัดกาญจนบุรี ที่เกิดจากการพังทลายของคันทำนบป้องกันน้ำล้นแรงแและ

⁸ มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด, กอบกุล ราชะนาคร. (2552). *เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม* (พิมพ์ครั้งที่1).

เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, หน้า 15.

⁹ มติชน ออนไลน์. (2554). *ชาวโคราชบุกศาลากลางร้องโรงงานน้ำตาลปล่อยน้ำเสีย เขม่วักวัน*. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1297852193&groupid=03&catid=03 [2554, 19 ตุลาคม].

ตะกอนขุ่นขึ้นจากโรงงาน เพราะไม่สามารถรองรับน้ำฝนทำให้น้ำไหลเข้าสู่ห้วยคลิตี้ตั้งแต่จุดกำเนิดจนไปถึงท้ายน้ำ¹⁰ เป็นต้น ปัญหาต่างๆที่ยังคงเกิดขึ้นนี้เป็นผลมาจากหลายปัจจัย เช่น การขาดการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงานซึ่งกำลังของเจ้าหน้าที่กับจำนวนโรงงานที่ต้องตรวจสอบนั้น ไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างทั่วถึง การกำหนดโทษที่ต่ำเกินไปหากมีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องไม่สร้างแรงจูงใจให้ปฏิบัติตาม ทั้งนี้ หลักการของกฎหมายสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันยังคงเป็นการกำกับและควบคุม (Demand and Control) โดยการบริหารจัดการกฎหมายขึ้นให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบและให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตามมาตรฐานที่กฎหมายได้กำหนด ไว้ไม่ได้สร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ประกอบการที่จะพัฒนาระบบการผลิตให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ซึ่งกฎหมายแม่บทของสิ่งแวดล้อมได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งได้กำหนดเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆรวมถึงการจัดการมลพิษทั้งทางอากาศ และทางน้ำจากแหล่งกำเนิดต่างๆด้วย ตัวอย่างเช่น การกำหนดมาตรฐานการปล่อยมลพิษจากแหล่งกำเนิดและควบคุมให้ผู้ประกอบการปล่อยมลพิษที่ไม่เกินค่ามาตรฐาน แต่ปัญหาที่พบคือ แม้ว่าจะมีการกำหนดค่ามาตรฐานต่างๆในการควบคุมการปล่อยมลพิษ แต่ไม่ได้มีการคำนึงถึงจำนวนโรงงานที่ตั้งอยู่ด้วย เพราะแม้ว่าแต่ละโรงงานจะปล่อยมลพิษตามมาตรฐานแต่เมื่อมีการปล่อยจากโรงงานจำนวนมากก็เป็นผลให้มลพิษต่างๆอยู่ในระดับที่อันตรายเช่นกัน ซึ่งตามหลักทางเศรษฐศาสตร์นั้นการปล่อยมลพิษในปริมาณเท่าไรนั้นเปรียบเสมือนเป็นค่าเช่าที่รัฐบาลจะต้องเก็บจากผู้ปล่อยมลพิษ¹¹ แต่รัฐบาลไม่ได้มีการเก็บเงินดังกล่าวแต่อย่างใด ซึ่งถือได้ว่าเป็นการอุดหนุนอุตสาหกรรมให้ปล่อยมลพิษเท่าใดก็ได้เพียงแต่มีเงื่อนไขว่าไม่เกินมาตรฐานเป็นอันเพียงพอ นอกจากนั้นพระราชบัญญัติดังกล่าวได้นำหลักระวังไว้ก่อน (Precautionary Principle) มาใช้โดยกำหนดให้กิจการที่อาจก่อให้เกิดผลเสียกับสิ่งแวดล้อมต้องทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Evaluation :EIA) เพื่อประเมินความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินกิจการที่อาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสิ่งแวดล้อม แต่ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ การทำรายงานดังกล่าวนั้น ได้ถูกทำขึ้นเพียงเพื่อเป็นกลไกหนึ่งให้โรงงานสามารถดำเนินการต่อไปได้เท่านั้น มิได้มีการตรวจสอบอย่างจริงจังและตรวจสอบภายหลังจากผู้ประกอบการได้ดำเนินการไปแล้ว และปัญหาที่สำคัญอีกปัญหาหนึ่งคือ การที่เจ้าหน้าที่ไม่ได้เข้มงวดกับการตรวจสอบและการบังคับใช้กฎหมายอีกทั้งจำนวนและความรู้ของเจ้าหน้าที่ที่มี

¹⁰ กรมควบคุมมลพิษ. (2554). *หลักสูตรฝึกอบรมด้านการจัดการน้ำเสียอุตสาหกรรม*. ขอนแก่น: กรมควบคุมมลพิษ.

¹¹ ชูทรศักดิ์ คณาสวัสดิ์. (2553). *บีไออีแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม*. (ออนไลน์). เข้าถึงจาก <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9530000009614>. [2554, 10 กันยายน].

หน้าที่รับผิดชอบดำเนินการดังกล่าวก็ไม่เพียงพอที่จะจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ทำให้กฎหมายที่ใช้บังคับรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมไม่อาจที่จะทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 แล้วยังมีพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรมโดยตรง ซึ่งได้กำหนดให้ผู้ประกอบการจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในเรื่องมาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยของเสียหรือมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการ โรงงานแต่เนื่องจากการระบายน้ำเสียสู่สิ่งแวดล้อมแต่ก็พบการลักลอบปล่อยน้ำเสียสู่แหล่งน้ำและการบำบัดน้ำเสียที่ไม่ได้คุณภาพซึ่งบดทอนสุขภาพผู้กระทําผิดนั้นยังเป็นเป็นบดทอนโทษที่ไม่ร้ายแรงมากนักจึงขาดแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการจะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดแม้จะมีโทษทั้งทางแพ่งและอาญาก็ตามและนอกจากนั้นการเยียวยาผู้ที่ได้รับความเสียหายจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นก็ยังเป็นไปโดยยากเนื่องประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่ใช้ดำเนินคดีสำหรับคดีสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะและผู้เสียหายส่วนมากก็จะเป็นชาวบ้านและผู้มีรายได้น้อย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการนำมาตรการทางภาษีและค่าธรรมเนียม อันได้แก่ การเก็บภาษีมลพิษทางน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นจากปัญหาดังควบคุมกับการใช้มาตรการกำกับและควบคุม (Demand and Control) ซึ่งยังไม่สามารถแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นได้ เพราะเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ เนื่องจากเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นแล้วจึงมีการแก้ไขโดยการปรับหรือลงโทษ ขาดแรงจูงใจที่จะทำให้ผู้ประกอบการหันมาใช้เทคโนโลยีสะอาดเพื่อลดการปล่อยมลพิษ อีกทั้งเมื่อเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมขึ้น รัฐต้องใช้งบประมาณส่วนกลางในการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยผู้ที่ก่อให้เกิดปัญหาที่แท้จริงไม่ได้มีส่วนในการรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของคนเลย ซึ่งจะเห็นว่าไม่ได้เป็นไปตามหลักของผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pay Principle) แต่อย่างไรก็ตามทั้งนี้ในการเก็บภาษีมลพิษทางน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรมจะเสนอให้เก็บจากปริมาณมลพิษที่ปล่อย ซึ่งใช้อัตราคงที่และอัตราแปรผัน โดยกรณีโรงงานอุตสาหกรรมประเภท 1 จะเก็บภาษีในอัตราคงที่และโรงงานประเภท 2 และ 3 จะเก็บในอัตราแปรผัน โดยใช้พารามิเตอร์ต่างๆ เป็นฐานภาษี โดยให้กรมสรรพสามิตและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่จัดเก็บ ซึ่งเงินที่ได้จากภาษีดังกล่าวจะนำเข้ากองทุนสิ่งแวดล้อมต่อไปโดยศึกษาเปรียบเทียบกับการจัดเก็บภาษีมลพิษทางน้ำและค่าปล่อยมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมของประเทศต่างๆ ทั้งกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรปและอาเซียน รวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมอันจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมและเหมาะสมเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมกับประเทศไทย ทั้งนี้จะวิเคราะห์รายละเอียดในบทที่ 4 นอกจากนั้นการเก็บภาษีจะทำให้ผู้ประกอบการให้ความสำคัญต่อการใช้ระบบบำบัดน้ำเสีย และเทคโนโลยีที่สะอาดมากกว่าเดิม เพราะ เมื่อโรงงานอุตสาหกรรมมีระบบบำบัดน้ำเสียที่ดีและได้มาตรฐานแล้วก็จะทำให้เสียภาษี

น้อยลง ทั้งนี้ การนำมาตรการอื่นๆที่สามารถใช้ควบคู่ไปกับมาตรการภาษีและค่าธรรมเนียมจะ ช่วยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้นรวมถึงสร้างความ เชื่อมั่นให้กับประเทศต่างๆที่นำเข้าสินค้าจากประเทศไทยด้วย เพราะสินค้าต่างผ่านกระบวนการ ผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้สินค้าของไทยนั้น ไม่ถูกกีดกันการค้าโดยมาตรการที่ ไม่ใช่ภาษีด้วย นอกจากนี้ การที่ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกอาเซียน (Asian) ซึ่งกำลังจะก้าวสู่ การรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน (Asian Community) อย่างสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2558 จึง จำเป็นต้องยกระดับการให้ความคุ้มครองสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในระดับเดียวกับประเทศสมาชิกที่ได้มี การนำเอาหลักการทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหามลพิษทางน้ำที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมของไทยใน ปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษา มาตรการทางกฎหมาย แนวคิด ทฤษฎี ที่ใช้ในการจัดการปัญหามลพิษทาง น้ำจากโรงงานอุตสาหกรรมของไทย
3. เพื่อศึกษาแนวทางที่จะจัดเก็บภาษีมลพิษทางน้ำและมาตรการอื่นที่เกี่ยวข้องในการ จัดการปัญหามลพิษทางน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรมของไทย
4. เพื่อศึกษาผลของการจัดเก็บภาษีมลพิษทางน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรมของไทย

1.3 สมมติฐาน

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีให้นำภาษีสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการจัดการกับปัญหา สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในประเทศมีเพียงมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการกำกับและควบคุม (Command and Control) เป็นหลัก ซึ่งยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ อีกทั้งเมื่อเกิดปัญหา สิ่งแวดล้อมขึ้นรัฐต้องใช้งบประมาณส่วนกลางมาใช้ในการเฝ้าระวังรักษาปัญหาที่เกิดขึ้น โดยผู้ที่ ก่อให้เกิดปัญหาคงกล่าวมิให้มีส่วนในการแก้ไขปัญหาคือแต่อย่างใด ดังนั้น หากมีการการเก็บภาษี สิ่งแวดล้อมจากมลพิษทางน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรมตามดัชนีที่ใช้ในการตรวจวิเคราะห์ (พารามิเตอร์) แล้วนั้นก็จะทำให้ผู้ที่ก่อมลพิษมีส่วนร่วมรับผิดชอบในสิ่งที่ตน ได้ก่อขึ้นซึ่งเป็น ไป ตามหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย(Polluter pay Principle) เพื่อจะช่วยเหลือส่งเสริมให้ผู้ประกอบการลดการ ปล่อยมลพิษและช่วยให้สภาพแวดล้อมของประเทศโดยรวมดีมากยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อมของโลกที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอันเป็นผลให้นานาประเทศนำมาตรการทางภาษีและค่าธรรมเนียมมาใช้โดยศึกษาเฉพาะกรณีของภาษีสิ่งแวดล้อมที่เก็บจากมลพิษทางน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรม โดยวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้มาตรการกำกับและควบคุม (Demand and Control) โดยกฎหมายตามพระราชบัญญัติส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 รวมถึงมาตรการต่างๆในการจัดการกับปัญหามลพิษทางน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรม

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการศึกษาโดยวิเคราะห์จากเอกสาร อันได้แก่ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ บทความ หนังสือ เอกสารประกอบการสัมมนาและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหามาตรการที่เหมาะสม ช่องว่างของกฎหมาย ในการแก้ปัญหามลพิษทางน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงสภาพปัญหามลพิษทางน้ำที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมของไทยในปัจจุบัน
2. เพื่อทราบถึง มาตรการทางกฎหมาย แนวคิด ทฤษฎี ที่ใช้ในการจัดการปัญหามลพิษทางน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรมของไทย
3. เพื่อทราบถึงแนวทางที่จะจัดเก็บภาษีมลพิษทางน้ำและมาตรการอื่นที่เกี่ยวข้องในการจัดการปัญหามลพิษทางน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรมของไทย
4. เพื่อทราบถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหากมีการจัดเก็บภาษีมลพิษทางน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรมของไทย